

פעילות תיאורי יהודים

חומרים

- כרטיסיות עם תיאורים של טיפוסים שונים של יהודים. חפיסה אחת עבור כל קבוצה קטנה.

זמן הפעילות

30-40 דקות

מטרה

מטרת פעילות זו היא להתפקד במחשבותיהם של המשתתפים בטיפוסים מסוימים של יהודים השונים אחד מהשני ולבחון את השאלה- מהי המשמעות של לחיות חיים יהודיים? איך רואים המשתתפים את הדמויות הללו והאם כולן חיות חיים יהודיים לדעת התלמידים? מהם הקריטריונים לפיהם מחליטים כזו החלטה? הניסיון כאן הוא להניע את התלמידים להגיע לעמדה פילוסופית בשאלה של אופיו של הקולקטיב היהודי.

הנחיות לפעילות

1. לפניכם קבוצת תיאורים של טיפוסים שונים של יהודים בני זמננו. בחרו חלק מהתיאורים או את כולם ורשמו אותם על כרטיסיות נפרדות. צרו עותקים מכל כרטיסיה, לפי מספר הקבוצות הקטנות אליהן אתם רוצים לחלק את התלמידים.

דוד, בן 50

איש עסקים יהודי מאנגליה, בעל רגשות חמים כלפי יהדותו. לא בדיוק דתי, אבל נהנה ללכת לבית הכנסת כשהוא יכול. לא נוסע ולא נוגע בכסף בשבת, אבל רואה טלוויזיה ומדליק אור. שומר כשרות. יש לו שני ילדים שעשו עליה. הוא לא היה נלהב מהעזיבה שלהם, משום שפירקה את המשפחה, אבל מאז שהם עלו הוא מגיע לבקר אותם פעם בשנה. תורם לישראל ולארגוני צדקה יהודיים רבים מדי שנה.

אברהם, בן 45

יהודי חרדי. נשוי עם שישה ילדים. גר בשכונת מאה שערים בירושלים. משפחתו חיה בירושלים כבר שבעה דורות. הוא חלק מזרם קיצוני שלא מכיר במדינת ישראל ורואה בה תוצר של יוזמה אנושית ולא מדינה שנוצרה על ידי אלוהים, ויותר מכך- מדינה שאינה מנוהלת לפי ההלכה. בחיי היום היום הוא מדבר יידיש ומאמין שהשימוש בעברית צריך להיות רק כתקשורת בין אדם למקום. הוא לומד כמה שעות ביום, ונותן צדקה בתוך הקהילה.

סוניה, בת 70

נולדה בוורשה למשפחה מתבוללת. גרה בגטו וורשה עד 1942 ואז ברחה וחיה במנזר עד סוף המלחמה. לאחר מכן עברה ללודג', שם היא מתגוררת היום. התחתנה שם עם גוי, ממנו התגרשה בנתיים. מקיימת מעט מאוד קשר עם יהודים אחרים הגרים בלודג'. מאמינה שיהדותה הביאה לה רק דברים רעים.

אינה, בת 38

רופאה שגרה בזגרב, קרואטיה. במלחמת העולם השנייה הוריה היו פעילים במחתרת ואביה היה בכיר במפלגה הקומוניסטית. היא לא קיבלה חינוך יהודי אך התחילה להתעניין מאוד בתרבות והיסטוריה יהודיים לפני בערך 10 שנים. מבלה זמן רב ביצירת קטלוג של הקברים היהודיים בזגרב. מתנדבת מספר שעות בשבוע בבית אבות יהודי.

רוברטו, בן 25

נולד בבואנוס איירס, ארגנטינה. גדל בתנועת נוער ציונית ועלה לארץ לפני שלוש שנים בגלל תחושת מחויבות יהודית עמוקה. הצטרף לקיבוץ חדש בצפון, ועוזר להקים אותו. עובד קשה ומלא התלהבות לגבי עתיד הקיבוץ שלו. נהנה מתכניות החגים בקיבוץ המתוכננים על ידי ועדת התרבות. יחד עם זאת,

אם הועדה לא מתכננת את התכנית הוא לא שם לב אם החגים עוברים מבלי שהוא חוגג אותם. הוא במודע מנסה לשפר את העברית שלו כל הזמן.

דיאנה, בת 27

נולדה להורים יהודים עשירים בניו יורק. חברה במועדון ספורט יהודי. נשואה לעורך דין לא יהודי. היא חשה לא בנוח עם הנישואים אבל הרגישה שבעולם הזה "האהבה מעל לכל". רוצה לגדל את ילדיה, כשיהיו לה, כיהודים כי היא מרגישה שהיא עצמה נהנתה מהילדות שלה. אומרת שכשיהיו לה ילדים היא תדליק נרות שבת כי היא חושבת שזו מסורת יפה. בינה לבין עצמה, היא לא מרגישה יהודיה במיוחד. לא מדליקה נרות כיום.

אופק, בן 35

יליד צפון תל אביב. בוגר הצופים. שירת כחייל במודיעין ועובד בהיי טק. גר בפלורנטין וחש אנטגוניזם כלפי הממסד הדתי בישראל וכל מה שנושב ממנו נופך של יהדות. כשיתחתן הוא מתכנן לעשות זאת בקפריסין.

זהבה, בת 40

ילידת באר שבע שהוריה עלו מצפון אפריקה. בוגרת אוניברסיטת בן גוריון בעבודה סוציאלית ומתגוררת במודיעין. בשנים האחרונות מאז שנולדו ילדיה מגלה עניין בהתחדשות יהודית קהילתית ושוקלת להצטרף עם משפחתה לבית כנסת רפורמי.

2. חלקו את הסטודנטים לקבוצות קטנות. הסבירו שאתם עומדים לחלק מספר דמויות יהודיות בנות זמננו לכל קבוצה, ושכל קבוצה צריכה לדון בדמויות ולבחון את האופי היהודי של חייה של כל דמות. בהתאם לדעה של חברי קבוצה, באיזו מידה לדעתם כל דמות כזו מנהלת אורח חיים יהודי? הדגישו שהשאלה אינה "עד כמה יהודיים הם?", כל דמות הינה יהודית לחלוטין. בנוסף, השאלות לא מתייחסות לפן המוסרי של הדמויות. השאלות מתייחסות לדעה של התלמידים על האופי היהודי של אורח החיים שלהן.

3. בקשו מכל קבוצה לנסות לדרג את הדמויות לפי רמת היהודיות של אורח החיים שלהן.

4. כעת, דונו עם הקבוצה בבחירות שנעשו. שתי השאלות החשובות ביותר בתרגיל זה הן:

• האם ניתן לדרג יהודים על פי רמת היהודיות של אורח חייהם? אם לא ניתן לעשות זאת, לדעת חברי הקבוצה, מדוע לא?

• במידה והדבר כן ניתן, מהם הקריטריונים לבחירה כזו?

5. זהו בהחלט אוסף לא פשוט של שאלות. השאלה של לשפוט אחרים היא מאוד שנויה במחלוקת היום עבור צעירים רבים. למרות זאת, יש לדחוק בהם לעשות זאת. אם הם חשים שהם אינם מסוגלים, עליהם להצדיק

זאת בתור עמדה פילוסופית ויש לתת להם דוגמאות קיצוניות ("יהודים למען ישו", "יהודים שפעלו נגד עמם והפכו למלשינים בגטאות של מלחמת העולם השנייה") בכדי לבחון את העמדות שלהם. האם דמויות אלו עדיין מנהלות אורח חיים יהודי, לפי אותם חברי קבוצה שחשים שהם לא מסוגלים לקחת עמדה בנוגע לאורח חיים יהודי?

6. השאלה אליה אנחנו חותרים היא האם חברי הקבוצה מסוגלים להגדיר מהי המשמעות של חיים יהודיים בעבורם. מהם הקריטריונים שהם תופסים כמרכזיים בעולם היום בכדי להגדיר מה המשמעות האמיתית של חיים יהודיים? יש אפשרויות רבות לקריטריונים. אם הם לא מצליחים להעלות אותם, אתם כמחנכים יכולים להציע להם קריטריונים אפשריים. לדעתנו, מטרת המחנך אינה לכפות מראש מערך של קריטריונים על הקבוצה, אלא לבחון את ההשקפה שלהם על השאלה, על ידי העלאת שאלות שיגרמו להם לחדד ולהצדיק את הרעיונות שלהם. הנה מספר קריטריונים אפשריים שאתם יכולים לשקול כמרכיבים של חיים יהודיים:

- **הלכתי.** ככל שהאדם חי על פי ההלכה, כך חייו יותר יהודיים.
- **תיאולוגי.** ככל שיש לאדם יותר מרכיבים של אמונה יהודית באלוהים, כך...
- **ציוני.** ככל שהאדם חי בחיבור לישראל, כך...
- **חברתי.** כל שהאדם חי בסביבה מוקפת יהודים, כך...
- **קהילתי.** ככך שהאדם משתתף בצורה פעילה ובעלת משמעות בקהילה היהודית, כך...
- **תרבותי.** ככל שיש יותר מרכיבים של תרבות יהודית בחייו של אדם, כך...
- **עשייה חברתית.** ככל שאדם תורם יותר לקהילה שלו, כך...
- **מכיל.** ככל שאדם מקבל יותר יהודים אחרים כלגיטימיים ומנסה להתחבר עם יהודים אחרים, כך...
- **המשכיות.** ככל שהאדם מנסה להנחיל את היהדות לדור הבא, כך...
- **תחושה סובייקטיבית.** ככל שאדם מזדהה יותר עם יהודים וחש עצמו כיהודי, כך...
- **למידה.** ככל שלאדם יש יותר ידע יהודי בחייו, כך...

כמובן שניתן להוסיף עוד קריטריונים ל-11 הנ"ל. מטרת הדיון היא לעודד את ההתפתחות של עמדה פילוסופית קונסיסטנטית ברמה האישית.

7. לסיכום, בקשו מכל משתתף לכתוב תיאור של עצמם בגוף שלישי במונחים יהודיים, באותו אופן בה תוארו הדמויות הנ"ל. עד כמה הם עצמם מנהלים אורח חיים יהודי?